

gebied wordt tot stand gebracht. Rekenen men daarbij het feit, dat ze in uiterlijke verzorging met het beste van buitenlandschen oorsprong kunnen concurreren, dan zal het ook dengene, die niets van dit werk kent, duidelijk zijn, dat hier inderdaad een betekenisvolle serie zich ontwikkelt en dat elke nieuwe toevoeging ook een nieuwe reden is tot vreugdevolle erkenning. „De Toel der Getijden” is zulk een nieuwe toevoeging en dan één, die alle kwaliteiten van het soort bezit.

De vele titels van de schetsen te noemen heeft geen zin. Ook niet: de vermelding van bepaalde studien, die door hun onderwerp, hun vorm, hun illustraties opvallend zijn. Want dan zou men een onderscheid maken, dat in werkelijkheid eigenlijk niet bestaat. De auteurs zijn allen menschen, die sinds lang hun sporen hebben verdiend (althans op dit terrein) en dus is er niet veel grondverschil in de respectieve bijdragen. De eene moge wat kleuriger zijn dan de andere, wat breder van redeneering, wat meer-lyrisch van toon of meer dramatisch van compositie — dat alles is de nuanceering die een bundel van 60 artikelen noodig hebben moet, om boeiend te blijven, maar geen verschil-in-waarde.

Meer ten dienste van onze lezers handelen we daarom, als we eens een fragment van een der bijdragen hier weergeven. We hebben al zoo vaak in woorden de verdienstelijkheid van deze bundels aangeduid, 'tis nu wellicht van meer nut, als we de feiten van zoo'n boek zelf eens doen spreken. En dat kan, door citeering van een of ander stuk.

We hebben ruime kens, want iedere bijdrage heeft een eigen bekoorlijkheid. Maar we hebben niet een onbepaalde ruimte en daarom bepalen we ons tot een fragment, dat enerzijds niet te groot is en aan den anderen kant ook weer groot genoeg om ten voorbeeld te dienen. 'Tis een stuk uit „Eieren en Toerebouden” van R. J. de Stoppeelaar.

„Zondagavond flonkerde de hemel van talloze sterren... Zilverig wemerde de nevelstreep van den melkweg. Onder aan den horizon zwaaiden de lichten van de vuurtorens op de eilanden¹⁾, even er boven zat een donkere bank, waaruit het af en toe weerlichtte. „De lucht deugt nog niet” zei ik tegen m'n vrouw, toen wij ons avondomstapje deden en ons verlustigden in het ongemeten heit der hemelsche lichten.

's Nachts kletterde de regen tegen de ramen, ketterde de wind rammelend en stootend om het huis en 's Maandagsmorgens kwamen, de een na den ander, de nevelwolken van de buien over de weiden aanzwaaien, voorafgegaan door den poestenden Noordwester. Tegen den middag schoot de wind wat uit, het Noorden klaarde op, werd bleker en tusschen het grijs strepte hier en daar wat blauw.

„Of ik een boodschap voor haar wilde doen op de Saiter”²⁾ zei mijn ega, „de eieren waren op, misschien dat de Saiterhoerin nog een stuk of wat voor haar had”.

„En of ik voor haar dan een bos toerebouden (lischdodden) wilde meebrengen” vroeg een mijner dochters.

„Komt in orde, als de Saiterkippen niet alle aan 't ruien zijn en de toerebouden verpluisd.”

Dit is een begin, als van een verhaal. En toch moet het alleen maar inleiden de beschrijving van een tocht per motorboot over het wijde, roerige water en onder den schoongewaaiden hemel. Die tocht, straks het plukken van de toerebouden en het zoeken van de eieren op het Saiterterf is de eenige inhoud van de schets. Maar die is dan ook zoo, dat de lezer ten volle bevredigd is omdat hij met eigen oogen de schoonheid ziet van 't Friesche waterland.

Men leze slechts:

„De motor van mijn boot had er evenveel zin in als ik zelf. Lustig wilde en schuimde het water achter de schroef, vrolijk liep de deining van het zogwater langs de wallen. Hoe heerlijk mooi was de hemel. Hoog, heel hoog was hij blauw, al over, met hier en daar een klein vlokje wolkenblank er in. Langs een achtergrond van blauw-grijs zeilden de machtige witte reuzekoepels van dooreen gewoeld blank, dreeven de kleinere in de meest fantastische vormen en groepen. In het blauw scheen fel de zon, stijf woei de Noordwesterbries en zon en wind speelden hun spel met heel dat wolkencomplex.”

Dat is de hemel boven het woelige water. En nu het land.

„De Saiterpolder lag in den glans van de zon. De boer was met zijn volk aan het hooien. Gespikkelde spreuwen liepen op het gemaaid land. Een kiekendief cirkelde er boven. Uit alle wallen snepden de kippen op. Een late, jonge koekeek wakte snel het Zuiden in. Drie zwarte schapen lagen vredig tegen een dam-

hek te herkauwen. Hier was nog overvloed van bloei in den vochtigen polder, geblink van het geel van biter- en paardbloem, van zilverschoon, van rood der koekeekbloemen. Het wollegras wapperde met de witte vanities, honderden paarse kelkjes van 'toogentroost' keken uit het gras. Met de laarzen aan ben ik door een breeden rietzoom geplonsd door den bloei nog van al de waterplanten. Bij tien-tallen hieven de zwarte cylindfers van de lischdodden zich tusschen de roode besjes van het bitterzoet, de bruine zaadstengels van de waterzuring, de vruchtdoozen van iris en ezelskop, de uitgebloede schermen van venkel en engelwortel....”

Om de mededeeling van deze waterflora nu gaat het in dit stuk, maar de beschrijving is zoo levendig en men is als lezer zoo geheel mee-op-tocht, dat 't geheel een verhaal van actie wordt.

Dat is nu de typeerende toon van dit boek. Men neme elke schets, die men wil — overal dezelfde wijze van doen-zien door vertellen en van vertellen door doen-zien. En 't blijft een genot de schetsen te lezen, tot op het allerlaatste, interessante verhaal over „Roodbaard van Malpertuis” toe.

Indertijd, bij de bespreking van een der vorige deelen van deze Schoonderbeek-serie, hebben we gewezen op wat o.i. aan deze boeken te veel ontbreekt: de lofverheffing tot Hem, die van al die enthousiast-beschreven heerlijkheid de Schep- per is. Dit nieuwe deel brengt ook in dit opzicht winst. Dit element is er sterker dan tevoren, (al missen we het ook nu nog in sommige evidente gevallen). We zijn dan ook zeer dankbaar voor deze nieuwe uitgave, die onverminderde belangstelling zal kunnen vinden, omdat zij van onverminderde waarde is. Ondanks de gelijksoortigheid van deze boeken verdringen ze elkaar niet en blijft er zelfs altijd nog plaats voor een nieuwe uitbreiding van de serie.

C. T.

In aansluiting bij dit artikel deelen we gaarne mede wat een prospectus van den heer A. G. Schoonderbeek aankondigt, dat ingaande 1 Jan. 1929 verschijnen zal een geïllustreerd maandblad „De Wandelaar”, gewijd aan natuurwaardeering, natuurbescherming, heems- chut, geologie en folklore, onder redactie van Hinke Tolman en met medewerking van verschillende autori- teiten in binnen- en buitenland.

PERSSCHOUW.

Ds Rullmann over het „Algemeen Weekblad”. Overzicht Kerkelijk leven.

In het Jaarboek ten dienste van de Geref. kerken 1929 schreef ds J. C. Rullmann wederom zijn „Kerkelijk Over- zicht” over 1928. Daarin komt deze passage voor:

„...terwijl de Persschouwer van datzelfde blad” (bedoeld is: „De Reformator”, K. S.) volgens een Hooggeleerde, beschuldigingen zou hebben geuit, die niet buiten het bereik van den strafrechter vielen. Blijve voortaan over en weer zulke onwaardige polemiek in de kerkelijke pers ons gespaard!”

Onze lezers begrijpen, dat dit slaan moet op het geschil met prof. Obbink, hoofdredacteur van het „Algemeen Weekblad”, waaromtrent ik van a tot z inlichtingen gaf, terwijl het blad voornoemd elke letter mijnerzijds weigerde, en zijn redactie een bij haar secretaris door mij gevraagd onderhoud eveneens weigerde (waarom? geen gemakkelijker weg om mij te vangen, als ik ongelijk heb).

Eerlijk gezegd, las ik in dezen zin een afkenning aan mijn adres. Dit wil ik gaarne ter harte nemen, als ik er gronden voor hoor aanvoeren. Daarom vroeg ik de Rullmann nadere toelichting op deze passage. Het blijkt nu, dat ik dezen zin heb uitgelegd tegen de bedoeling van den auteur; omdat anderen precies zoo lazen als ik, publiceer ik hier den brief van ds Rullmann:

Wassenaar, 24 Januari 1929.

Amice Collega,

De door u geciteerde regels moeten natuurlijk gelezen worden in verband met het voorafgaande redebeleid op blz. 334 en 335.

Daarop slaat dan ook het „over en weer”.

Als een droevig staaltje van onwaardige polemiek haalde ik nu ten slotte de bewering van een Hooggeleerde aan, dat zij beschuldigingen zouden hebben geuit, die niet vielen buiten het bereik van den straf- rechter.

Zulk een bewering noemde ik onwaardige polemiek. In dit concrete geval ligt de onwaardigheid dus niet bij u, maar bij bedoelden Hooggeleerde.

Desverlangd moogt ge dit schrijven ook publiceren. Met collegiale groeten,

J. C. RULLMANN.

Onnoodig te zeggen, dat ik herhaalt: prof. Obbink heeft onwaarheid gesproken. Op grove manier. En zolang hij zijn laatste „Mededeeling” niet herroept, acht ik prof. Obbink in strijd met de eischen der waarheid te leven.

In memoriam prof. Geesink.

Inzake het overlijden van prof. Geesink gaven de bla- den reeds eenige beschouwingen. Ik beperk me tot de kerkelijke pers.

„De Heraut” schrijft (prof. Kuyper):

De degelijkheid van zijn onderwijs, de schoone vorm van zijn voordracht, het geestige en petillante, waar- door hij zelfs de meest droge onderwerpen smakelijk wist te maken, niet het minst ook zijn hartelijke, joviale omgang met de studenten, waardoor hij hun aller har- ten won, maakten hem tot een uitnemendend Akademi- schen docent, aan wiens onderwijs zijn leerlingen nog altoos met groote waardeering denken. Bij zijn 70-jarig jubileum bleek dit wel. De hulde hem toen door zijn leerlingen gebracht, was wel eenig in haar soort. Het is alleen te betreuren, dat de levensstaak, die hij zich gesteld had, om ons volk een Gereformeerd Ethiek te geven, waaraan hij zijn beste krachten had gewijd, niet is vervuld. Het beloofde naast de Gereformeerde Dog- matiek van Prof. Ravinck een standaardwerk voor onze Gereformeerde Theologie te worden.

Te meer mogen we daarom dankbaar zijn, dat zijn medaardheid aan de „Heraut”, toen Dr A. Kuyper minister werd en de zware taak hem ten deel viel om de leiders te leveren, aan Prof. Geesink de gelegenheid schonk, zijn meesterwerk „Van 's Heeren ordinantie” te schrijven, waarvan reeds een tweede druk verscheen en dat niet alleen voor de Ethiek maar voor het breede terrein van de ordinantie Gods in natuur en men- schenleven zooveel licht verspreidt. Het is w' de koste- lijke nalatenschap, die hij ons volk liet.

Prof. Geesink was een man met een rijken geest en met vele gaven versierd. Er zijn weinigen, die zooals hij onze Nederlandsche taal beheerschten en op heli- stristisch gebied thuis waren. Zijn recensies in de „Heraut”, sprankelend van vernuft, waren een genot om te lezen. Ook als hoogleraar bleef hij de kerken gaarne dienen met de prediking des Woords, en de preekenbundels door hem uitgegeven, met hun warme mystiek, hun prachtige taal en hun bijzonder inzicht in de Schrift, behooren tot het beste, wat we op dit ge- bied bezitten. Maar wat bovenal het hart van ons volk tot Prof. Geesink trok was de hartelijkheid van zijn omgang, de innigheid van zijn vroomheid, de wijze, waarop hij in ander nood en zielelijden kon inkomen om de nedergebogenen te vertroosten. Wat Dr de Moor hem eenmaal toevoegde in een jaarvergadering der Vrije Universiteit: „gij kunt zeggen: ik heb geen vij- anden maar alleen vrienden”, drukt dit volkomen te- recht uit.

„Haarl. Kbl.” (ds Boeyinga):

Nog staat met scherpen omtrek in mijn herin- nering het beeld dat ik hem voor het eerst zag. Het was in September 1906. In mijn ouderlijk huis had ik van kindsbeen af hem altijd, met vereering, hooren noemen als een van de geestelijke leiders van ons gereformeerde volksdeel. Als een der grooten stond hij sinds dien voor mijn jeugdblik.

Het brengt een eigenaardige ontroering zoo iemand dan eindelijk eens zelf te zien.

Dat gebeurde in de collegezaal van de Theol. fac. der V.U., toen wij, te midden van alle studen- ten, als „groenen” saamgehoopt zaten om de opening der lessen aan te hooren. Aan weerszijden van den kathedraal waren de professoren gezeten. En onder hen bevond zich ook prof. Geesink.

Nog zie ik den blik, met lichte zenuwtrekjes in het gelaat, waarmee hij toen ons aankeek. Die oogen, ze spraken zoo duidelijk met gultig medelijden: „Arme jongens, wat zullen jullie nog te verduren hebben in de volgende weken!”

In die sympathieke bejegening lag reeds direct de weg gebaad waar langs wij allen straks met onze sympathie, met onze hoogachting en liefde, tot hem zouden gaan. En daarin hebben wij hem blijvend ontmoet.

Een groot man was hij inderdaad!

De ouderen denken nog met opwakend enthousiasme terug aan de dagen der dolantie, toen hij als 32-jarig predikant in Rotterdam met heldermoed koos om de smaadheid van Christus te dragen en op 9 Jan. 1887 de eerste proek voor de Nederlandse Gereformeerde Kerk van Rotterdam hield in het Ver- kooplokaal, met als text 2 Sam. 24:24 en als thema: „Geen offers om niet!”

Doch lang zou zijn predikantschap niet duren. Reeds in 1890 werd hij tot hoogleraar aan de Vrije Universiteit benoemd, om college te geven in de Ethiek en de Elenetiek, waarbij later nog kwam het onderwijs in de geschiedenis der Philosophie, in de Logica en in de Psychologie. Toen werd hij „professor Geesink”.

Het is hier niet de plaats om zijn wetenschappe- lijke verdiensten te schetsen, noch om aan te geven welken invloed hij heeft gehad op de ontwikkeling der Gereformeerde Theologie.

Het zij mij slechts vergund om uiting te geven aan de dankbaarheid, die nog altijd zijn leerlingen, zonder uitzondering, vervult voor het voorrecht, dat zij hem als hun leermeester hebben mogen genieten. Hij was toch de man met het diepe inzicht in het zelfbeweeg van den mensch tot in zijn fijnste roer- selen, die ons leerde om van de oppervlakte van alle gebeurten, ook van alle daden van menschen, af te steken naar de diepte en den weg te vinden tot de diepste gronden en oorzaken.

Kunstzinnige natuur als hij was, heeft hij ons ook gegeven niet alleen door de waarheid, doch ook door schoonheid gebodet te worden.

Daarbij had hij niets van een perkamenten ge- leerde, die dor en saai de wetenschap oplepelt.

Integendeel! Uit de onderwerpen, die zijn geest aanraakte, spatten vurige vonken van verrukkelijken humor. Dan goldde niet zelden een heldere lach door de collegezaal. En lachte hijzelf mee.

Intusschen bleef toch ook de kansel hem lief. Ook het jongere geslacht weet nog wel van zijn belangwekkende preeken, geheel eigen van soort en voordracht, over het hed dat te kort en de dokes, die te smal is, over de liederkens die gezongen wor- den bij een treurig hart, over het pleisteren met looze kalk.

En, hoe gretig greep niet de hand van velen, jaren lang elke week naar „De Heraut” om allereerst zich te vergisten aan de „Leestafel”, die hij be- diende met een koor van smakelijke gerechten.

lammer is worden om, ons te geven Ethiek, dat w

Toch mag in zijn „Va standaardwerk door hem ze volgende ges.

Zoo er hij tot ons te is, om naar te worden in.

De „Geref. K

Hij was es het woord, dege kende tegenwoordi, dat onderv met de Syn broken wor- ging Dr Ges krachtige hu kerkelijke za als hij optre schure gevel- degelijke en er in ons t met dankba preekbundels kee deze Do kon hij week is een sner en hij hart allen door- zijn aangeen van hem zo de Gereform geschenken: werk van z ren Ordina Heraut” ges diens minis werk heeft bijvende w

Het stemt nouet: is. beste krach Vrije Unive eerste optre tot de eenw tracht van Calvinisten,

lijkt en bez meelde W D. P. D. I

Wij moge Dr Geesink en aan de die rijke g leven, en s onzen dan lichtende sl geschenken om moge

„Geref. Kb.

Welk les leeft gekoe Geesink, d herinnert z moed, met kennis van ook bij de randschap

Welk lre geschriften sink's groo gen en zo Geesink,

godsvrucht daarom en woord op

Hij wa vergaderin binding te Geesink, waarboven moed, doo

In de h sterk verd doorn in

Wij zijn dat x'n v hebben ge en dat hij onverderf ken God,

„Geref. KI

Geesi Stijl — me in de oud fen, dat

meerde th zin van t lijkwacht, verblidin

„Die de n dingen, Geesin

Geen won leestafelr week verr zijn opvol die nog

1924 zijn met: „am De Mo

Van di serenade

¹⁾ de Schrijver woont in het Friesche meren-gebied.

²⁾ een boerderij uit de omgeving, bekend uit „Zon op de golven”.